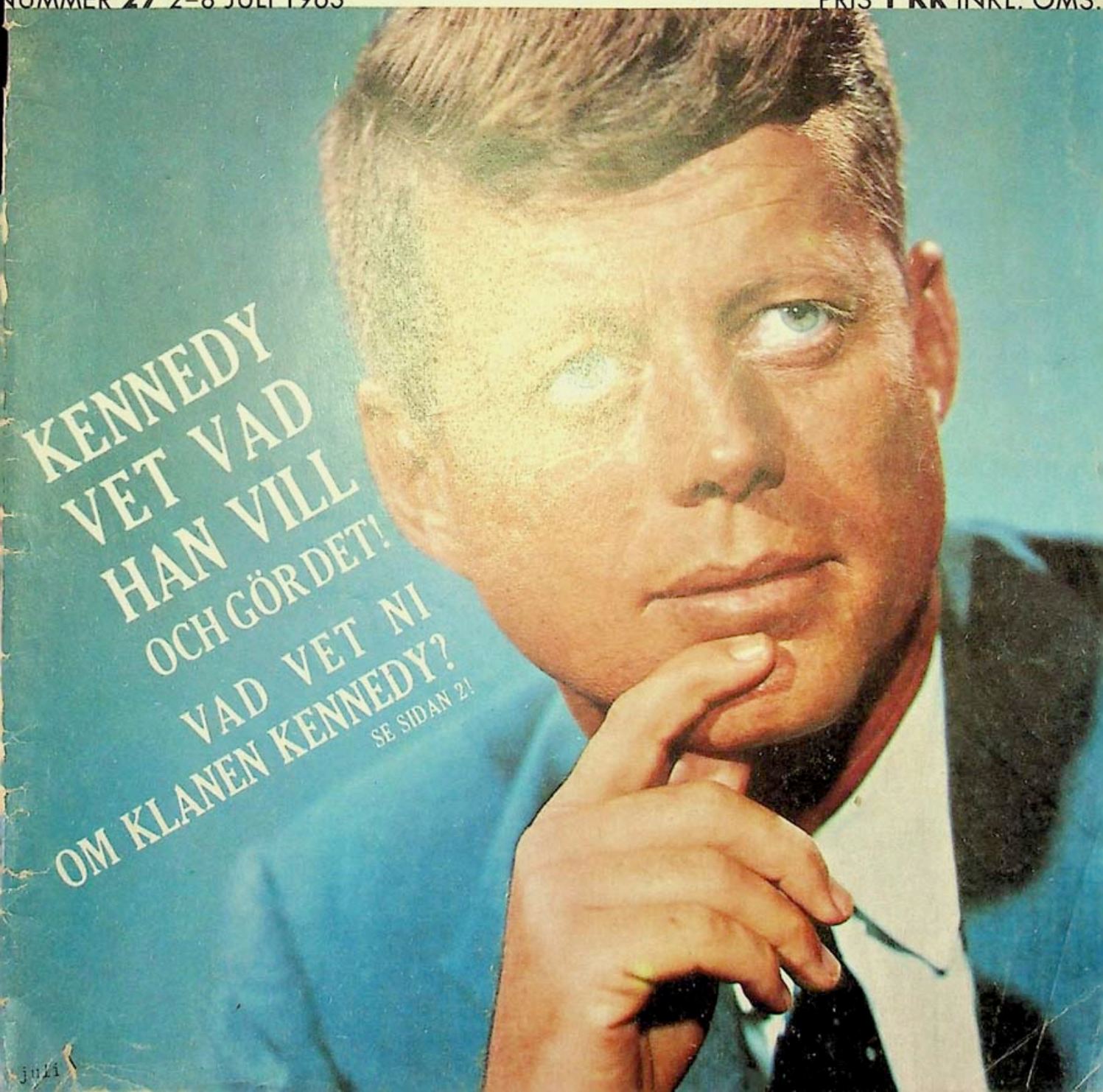
NYA FOLKET I BILD

MED **aktuellt** FRÅN HELA VÄRLDEN

NUMMER **27** 2–8 JULI 1963 PRIS **1 KR** INKL. OMS.

KENNEDY VET VAD HAN VILL OCH GÖRDET!

VAD VET NI OM KLANEN KENNEDY?

SE SIDAN 2!

juli

Med Rolf Blomberg in i Amazonas djungel (1):

RESANS MÅL: HUVUDJÄGARE

"Tsantsas" kallas de förkrympta människohuvuden som är jibaroindianernas främsta byte. Att närma sig jibaros i deras hemvist längst in i Amazonas djungel är att riskera sitt liv. Författaren och upptäcktsresanden Rolf Blomberg gjorde det. Nya Folket i Bild har förvärvat hans andlöst spännande berättelse. Följ den i de närmaste numren!

NÄR JAG SATT i Cessnan bredvid piloten kapten Vera och på låg höjd flög fram över urskogen mot byn Sarayacu vid Bobonazafloden, tänkte jag att flyget verkligen är en underbar uppfinning för en halvsekelgammal djungelresenär. Från det militära flygfältet Shell Mera, dit jag kommit med buss från Quito, Ecuadors huvudstad uppe i Anderna, tog det förr fem eller sex dagar att nå Sarayacu — först till fots på leriga skogsstigar och sen i kanot nedför den strida Bobonazafloden. Nu, sedan ett flygfält för något år sen anlades i byn, tar det knappa tjugu minuter!

Jag såg mig runt omkring. Inte ett spår av odlingar eller mänsklig bosättning, inga vägar, bara djungel i tusen gröna nyanser. En djungel som sträcker sig härifrån Andernas östsluttningar ända till Atlanten, flera tusen kilometer. Det är Amazonas väldiga "gröna öken" *ett urskogsområde större än hela Europa!*

Nyss pekade kapten Vera norröver och sa:

— El territorio de los Aucas! Aucaindianernas territorium. Jag hoppas jag aldrig behöver nödlanda där . . .

TEXT OCH FOTO: ROLF BLOMBERG

-Se upp! De jagar ännu!

För mig var det inga okända trakter. 1949 företog jag en expedition till aucaindianernas domäner i ett försök att uppnå fredlig kontakt med dem; det var sedan dussinet arbetare hos oljebolaget Shell hade fallit offer för den vilda stammen. Men mitt försök misslyckades. De krigiska indianerna anföll vår lilla expedition från ett bakhåll med sina hullingförsedda spjut och sårade en av mina bärare, och vi måste med oförrättat ärende återvända till mindre riskabla trakter.

Visserligen har en grupp av dessa aucas nu pacificerats — det är samma grupp som anföll oss och några år senare mördade fem unga amerikanska missionärer — men huvudparten av stammen är lika stridbar och fruktad som tidigare. I tidningarna i Quito hade jag just före min avresa läst om deras senaste blodiga attack mot de hatade vita. Ett sextiotal aucas hade plötsligt anfallit en ecuadoriansk militärpost vid Río Conaco och dödat en sergeant och två soldater. Det var en kort rapport utan många detaljer. Jag frågade nu kapten Vera vad han visste om saken.

— Inte mycket, sa han. Men det där var tredje anfallet på kort tid. De båda tidigare, som utfördes av ett fåtal aucas, misslyckades. Därvid blev en auca skjuten. Som hämndeakt organiserades därför ett överfall i stor stil. Och det lyckades alltså.

— Förresten, tillade kapten Vera, så är jíbaroindianerna inte heller att leka med. Pass på, så ni inte kommer tillbaka med krympt huvud!

GAMLA BEKANTA

Det var jíbaroindianerna som nu var målet för min resa. Även de var gamla bekanta till mig, och redan för tjugofem år sedan besökte jag dem första gången.

Jíbaroindianerna, som bebor ett stort område i östra Ecuador, är fortfarande aktiva huvudjägare och har vunnit en herostratisk ryktbarhet genom sina kusliga trofeer, de krympta huvudena eller *tsantsas*.

Mycket har skrivits om dem, det mesta dock av alltför sensationell och ovederhäftig karaktär; temat inbjuder ju till raffinerade och spännande stoff. Själv hade jag fått en erfaren guide och reskamrat för denna min färd, Luis Mena, Don Lucho kallad.

Honom känner jag sen många år. Det är en man i 40-årsåldern som ser ut som en något frodig kopia av den mexikanske filmkomikern Cantinflas. En rastlös själ är han, ständigt på strövtåg i *el Oriente*, Ecuadors östra urskogsregioner, där han flitigt samlar zoologiskt och etnografiskt material och köper upp eller byter till sig skinn.

Därmed uppehåller Don Lucho en familjetradition. Hans morfar Carlos Olalla sålde bl a en mängd sällsynta djur till gamle Ecuador-svensken Ludvig Söderström, som i sin tur med frikostig hand donerade dem till vårt Riksmuseum.

Gamle Carlos söner — alltså Don Luchos morbröder — fortsatte i sin fars fotspår och gjorde förnämliga samlingar för museer i olika länder. Under ett par tre år hade de i uppdrag av Riksmuseet att samla fåglar, varför vi i Sverige har en av världens mest representativa fågelsamlingar från västra Amazonas.

En yngre Olalla, Don Luchos kusin César, skulle följa med oss till jíbaroindianerna. Han är bosatt i Sarayacu och har rykte om sig att vara en skicklig *brujo*, medicinman. I många år har han levt bland *Orientes* indianer och har själv både vad livsföring och uppträdande beträffar blivit något av en "vilde". Han talar *quichua*, det mest utbredda indianspråket, flytande och behärskar jíbarospråket skapligt. Han visade mig en samling fåglar som ett amerikanskt museum beställt, enastående fint skinnlagda och helt felfria; vid jakten på dem använder han blåsrör och giftpilar för att inte skada skinnet.

EN PRÄST SOM "LEVER LIVET"

Sarayacu härjades av en influensaepidemi vid min ankomst dit, och flera indianer hade redan dött, sedan lunginflammation tillstött. Efter några dagar låg jag själv i hög feber, vilket var ett streck i räkningen och försenade vår avfärd. Då dök lyckligtvis en liten glad katolsk missionär upp. Det var padre Estanislau, som gjorde byn en av sina ofta återkommande visiter för att döpa och viga. Han hade en välförsedd medicinkista och stack med van hand åtskilliga injektioner i mig, varför jag snart kom på benen igen.

Padre Estanislau var sannerligen en "mänsklig" präst! Han tog sig gärna en jamare, han rökte och berättade "fula" historier. På den avskedsfest som de få s k vita familjerna i Sarayacu höll för honom innan han drog vidare var han den flitigaste och flirtigaste dansören. "Vi moderna präster tar inte allting så allvarligt som våra föregångare", förklarade han skrattande.

Padre Estanislau anlände till Sarayacu i en fått lastad kanot och lämnade byn i tre fullastade. De innehöll livsförnödenheter av många slag: böns och ägg, rökt kött och rökt fisk, bananer och apelsiner, maniok och jordnötter. Allt detta hade indianerna begåvat honom med. "I dom här byarna är en katolsk padre som Gud Fader själv", sa Don Lucho. "När han lämnar dom är det som om gräshoppssvärmar dragit fram där, och det finns inte en höna, inte ett ägg att köpa . . .

Med anledning av padre Estanislaus besök ställde indianerna i Sarayacu till med en stor fest, som pågick utan uppehåll tre dagar och tre nätter — ett underligt konglomerat av gamla hedniska seder och katolska ceremonier. Men främst var det en riktig generalfylla för samtliga deltagare, både män och kvinnor.

OCH SÅ: RÄTT IN I DJUNGELN

I två dagar vandrade vi genom en fager djungel på eländiga stigar och över väldiga höjder.

Det var skogar rika på vilt. Vi såg överallt spår efter hjort, tapir och vildsvin. Vi skrämde upp vildkalkoner och andra fåglar, en hel familj näsbjörnar rusade tvärs över stigen, och ett gäng röda vrålapor tog till flykten för oss så det brakade i trädkronorna. När de kommit på betryggande avstånd gav de oss en ordentlig utskällning. Vid ett tillfälle stannade plötsligt César Olalla, som gick i täten, och pekade in mot ett tätt bambusnår, och då fick jag en hastig glimt av en jaguar — urskogens verkliga högvilt.

Ett par ormar infångades, den ena kallad *yotopalo* och enligt Don Lucho ett mycket giftigt kräk. Den var tecknad i svart och vitt och endast 20 cm lång. En sarayacubo hade nyligen blivit biten av en *yotopalo*, mindre än den vi fångade, och hade dött under svåra kval. Jag vet inte vad det lärda namnet på reptilen ifråga är, men jag har den i sprit för att så småningom bestämma arten.

Det är emellertid (som väl ofta påpekats) inte jaguarer och ormar som är de otrevligaste bekantskaperna i djungeln. Det är utan tvekan småkrypen — myror och moskiter och andra stickande och bitande insekter, av vilka många är sjukdomsspridande. Dem är det svårare att skydda sig mot.

Efter ännu en dags vandring anlände vi till en övergiven indianhydda vid Río Copatazas övre lopp, och här väntade två kanoter på oss. En stor skogsköldpadda som Bacunda, en av våra bärare, fångat, blev vår middag tillsammans med kokta gröna bananer och maniokrötter, vilka våra mannar funnit i de vildvuxna odlingarna kring huset. På natten fick César Olalla, som sov utan moskitnät, påhälsning av vampyrer, blodsugande fladermöss, som åderlät hans tår.

VAD FINNS BAKOM FLODKRÖKEN?

Tidigt nästa morgon startade vi nedför Copatazafloden.

Det är alltid roligt att färdas i kanot nedför en djungelflod. Man glider långsamt fram över lugnvatten eller skjuter med racerfart genom strömdrag och forsar. Man vet aldrig vad som döljer sig bakom nästa flodkrök, man möter ständigt nya scener. Färdas man tyst, utan att prata, kan man överraska många av djungelns och flodens djur. Vi såg en hjort, ett oändligt graciöst djur, som kommit till stranden för att dricka men snabbt kastade sig in i urskogen när den upptäckte oss. Vi såg flera vattensvin, två lekande uttrar, många vita och grå hägrar och brokiga kungsfiskare. Granna arapapegojor flög skränande över floden, alltid i par, medan hela svärmar av *periquitos*, mycket små gröna papegojor, pilsnabbt svirrade förbi.

Vid mynningen av en liten biflod till Copataza stannade vi för att fiska med dynamit. Detta är enligt lag förbjudet och med all rätta, ty skadegörelsen blir svår; det är ju inte bara matnyttiga fiskar som stryker med utan också massor av yngel. Men i dessa avlägsna trakter respekterar varken indianer eller vita förbudet, framför allt inte om de är hungriga. Och själv måste jag bekänna att jag gärna såg mellan fingrarna med ofoget, ty jag fick en härlig fisksoppa och ett utmärkt tillfälle att införliva åtskilliga nya fiskarter i mina samlingar.

Vid kvällningen anlände vi till den första jíbaroboplatsen, som ligger vid Río Copatazas mynning i den mäktiga Pastazafloden. Vi annonserade vår ankomst, som sed är, med skottlossning och vilda tjut och välkomnades av hövdingen, en grodlik herre som hette Terari och som hälsade Don Lucho med stor hjärtlighet. Vi kom under tak i Teraris hus med hela vår utrustning just innan ett tropiskt oväder brakade löst, och snart satt vi i all gemytlighet och sörplade en stark och god chica, medan regnet dånade mot palmbladstaket och blixtarna ljungade.

MINA VÄNNER VAR STRIDENS OFFER

Det var just på den här platsen jag under min färd till jíbaroindianerna tjugofem år tidigare hade haft mitt högkvarter. Hövdingen på den tiden var en fet gammal herre och ryktbar huvudjägare som hette Chumbela. Jag visste att han inte längre fanns i livet. Bara några år efter mitt besök i hans *jíbaria*, hans by, hade denna blivit utsatt för en plötslig attack av antagonister som bodde högre upp efter Río Pastaza. Chumbela och ett par andra av mina vänner både mist livet — och huvudet. Men några av dem jag träffade för tjugofem år sedan borde ju ännu finnas i livet! Jag frågade Terari.

— Ingen enda, sa han. Varenda en har strukit med under de strider som följde efter mordet på Chumbela.

Terari och de jíbaros som nu slagit sig ned här både tidigare bott vid Copatazas övre lopp. Även de var invecklade i strider; Don Lucho anförtrodde mig att Terari själv både minst ett par liv på sitt samvete.

Dessa jíbaros var ingenting för filmkameran! De påminde om sarayacuindianerna, både klippt av sitt långa hår, bar inga vackra prydnader, var klädda som vi. Terari hade till på köpet strumpor och skor — den förste jíbaro jag sett med denna elegans.

Om man bortser från de helt vilda aucaindianerna är väl jíbaros den stam i Ecuador som längst hållit fast vid sina gamla sedvänjor, och det stora flertalet av dessa indianer gör det fortfarande. Men det är naturligtvis endast en tidsfråga tills vår plåt- och plastkultur nått dem alla. Utvecklingen står inte att hejda.

Fler gäster kom till Teraris hus nästa dag. Det var fyra jíbaros från Arapicos vid Pastazaflodens övre lopp, alla beväpnade med förladdare. Vår och deras visit blev anledning till ett ordentligt chicagille. Det dracks stora mängder av den starka, mjölkvita drycken, och efter hand blev några av festdeltagarna ganska uppspelta och vingliga på benen. Och när karlar har fått lite i sig vill de ju dansa och ha roligt, så snart kom apskinnstrummor och flöjtar fram och Terari tog med vacklande steg ledningen i en monoton dans, ett märkligt kringlunkande som inte var något särskilt fängslande skådespel. Men så fick hans båda fruar lust att vara med i leken, och då blev det ett annat tempo på dansen!

Festandet pågick hela dagen och nästan hela natten som följde. Strax efter midnatt blev det också skottlossning. Don Lucho såg ängslig ut och sa sig ha märkt att de gästande jíbaroindianerna drack med större försiktighet än Terari och hans folk, och han trodde att det möjligen kunde bero på att de ville hålla sig nyktra för att iscensätta ett eller annat mord bland sina värdar. Men skottlossningen var bara en salut; det var några av festdeltagarna som klämt av en salva för nöjet att höra det smälla. Inga missöden hände, och vid femtiden på morgonen vacklade var och en hem till sig, medan vi i Teraris hus till sist kunde få en blund i ögonen.

Meningen var att vi senare på dagen skulle fortsätta nedför Pastazafloden till Inzácua-stammen, målet för vår resa, och att Terari skulle följa med oss som tolk; han talar nämligen även quichua. Men Terari hade en fruktansvärd baksmälla, varför vi måste skjuta på avresan en dag.

NÄSTA VECKA:

Huvudjägare framför filmkameran!

I Sarayacu tog sig indianerna ett präktigt rus för att fira den populäre paterns ankomst. De dansade i huvudprydnader av tukan och papegoja och slog takten på trummor av apskinn.

Don Lucho, min färdkamrat, köpslog med indianskan om hennes fångst, en babyalligator, men kunde inte komma överens. När han sedan försökte hade hon ätit upp djuret!

En flodfärd i djungeln är en obeskrivlig vila. Men att gå till fots genom urskogen var i varje fall inget för en konvalescent som mig. Men plötsligt fann vi en båck att läska oss i.

Fiske med dynamit är förbjudet i nästan hela världen. Men i Copatazafloden gjorde vi det i alla fall, utan skrupler. Bytet blev gott, förstås, och detta är bara en liten del av det.

